

13.9.2024

COMUNICARE CĂTRE MEMBRI

Subiect: Petiția nr. 0145/2024, adresată de Lidia Fersuoch, de cetățenie italiană, în numele Italia Nostra Aps, privind asigurarea respectării de către autoritățile italiene a directivelor UE privind mediul în zona Veneției, Italia

1. Rezumatul petiției

Petiționara își exprimă îngrijorarea cu privire la intervențiile planificate în laguna Veneția, și anume în aria de protecție specială (SPA – IT3250046) și în ariile speciale de conservare (ZSC – IT3250030 și IT3250031), instituite ca parte a rețelei Natura 2000 în temeiul Directivei 92/43/CEE privind habitatele și al Directivei 2009/147/CE privind păsările. Petiționara se concentrează în special pe două proiecte. În primul rând, ea subliniază că, în 2023, Autoritatea portuară din nordul Mării Adriatice a anunțat un nou proiect de întreținere de-a lungul canalului Petroli din laguna Veneției [denumit „Lucrări de întreținere și restaurare pentru protecție și conservare în zonele de la bord ale canalului Malamocco Marghera, tronsonul curbat San Lorenzo și Fusina – Intervenții de protecție împotriva eroziunii marine a insulelor artificiale Casse di Colmata A, B, D-E, Laguna Viva (Veneția)“]. Potrivit petiționarei, acest proiect corespunde unui proiect anterior și modifică scopul proiectului de la port la lucrări de mediu. Potrivit petiționarei, intenția este de a evita efectuarea evaluării impactului asupra mediului (EIM) impusă de Decretul 68/2021 al Ministerului Mediului. Potrivit petiționarei, acest lucru va crește riscul unor daune semnificative asupra mediului și va limita luarea în considerare a alternativelor sustenabile. În plus, petiționara consideră că noul proiect nu este în conformitate cu instrumentele de planificare a lagunei și cu planul de gestionare a apei pentru laguna Veneția. În al doilea rând, Decretul ministerial nr. 171/2019 a finanțat proiectul „terminalului Noul Montiron“, care necesită excavarea unui canal de navigație în laguna de nord a Veneției pentru ambarcațiunile de dimensiuni medii, precum și construirea unui terminal pentru schimbul intermodal pe partea continentală. Petiționara reclamă faptul că mișcarea valurilor care rezultă din intensificarea traficului de ambarcațiuni cu motor va eroda habitatele Natura 2000 în cadrul SPA IT 3250046. În plus, petiționara observă că, în conformitate cu articolul 6 din Directiva 92/43/CEE și cu articolul 5 alineatul (10) din Decretul prezidențial 357/97, lucrările de

construcții în zone care au un habitat prioritar, cum este cazul de față [habitatul prioritar 1510 „Seppe salate Mediterranean (Limnietalia)”), necesită un aviz prealabil al Comisiei Europene. Petiționara îndeamnă instituțiile europene să supravegheze punerea în aplicare a măsurilor propuse pentru a închide procedura de constatare a neîndeplinirii obligațiilor referitoare la proiectul MOSE și pentru a asigura conformitatea cu directivele europene privind apa, habitatele și păsările în Italia.

2. Admisibilitate

Declarată admisibilă la 22 martie 2024. Comisia a fost invitată să furnizeze informații [articolul 227 alineatul (5) din Regulamentul de procedură – noul articol 233 alineatul (5) din Regulamentul de procedură].

3. Răspunsul Comisiei, primit la 13 septembrie 2024

Observațiile Comisiei

Această petiție se referă la mai multe proiecte situate în laguna Veneției.

În primul rând, ea se referă la procedura de constatare a neîndeplinirii obligațiilor INFR (2003)4762, care a vizat proiectul MOSE (construirea de baraje mobile în laguna Veneției). Petiționara solicită Comisiei să verifice punerea în aplicare a măsurilor propuse de autoritățile italiene care au dus la închiderea procedurii de constatare a neîndeplinirii obligațiilor în 2009.

După ce procedura de constatare a neîndeplinirii obligațiilor menționată mai sus a fost închisă în 2009, Comisia a deschis o anchetă EU Pilot¹ pentru a monitoriza punerea în aplicare a măsurilor propuse de autoritățile italiene. Această anchetă a durat trei ani și a fost închisă în noiembrie 2012, când Comisia a concluzionat că punerea în aplicare în curs a măsurilor era satisfăcătoare. În special, Comisia a constatat următoarele:

- (i) Autoritățile italiene au furnizat o descriere clară și completă a tuturor măsurilor compensatorii care au fost și urmau să fie puse în aplicare.
- (ii) Recomandările ISPRA² pentru a îmbunătăți și orienta activitățile de monitorizare au fost incluse de autoritățile italiene în sistemul de monitorizare specific.
- (iii) Transparența informațiilor privind activitățile de monitorizare și măsurile compensatorii a fost asigurată prin îmbunătățirea site-ului web al ISPRA și a site-ului web dedicat proiectului.

De atunci, Comisia nu a primit informații care să sugereze că aceste măsuri nu au fost puse în aplicare.

În al doilea rând, petiționara menționează un proiect de consolidare a malurilor unui canal („Canale dei Petroli”) și de creare a unei zone de depozitare în laguna Veneției pentru sedimentele scoase din canal. Potrivit petiționarei, Ministerul Mediului a considerat în 2020 că ar fi necesară o evaluare a impactului asupra mediului (EIM) pentru o primă versiune a proiectului. Totuși, petiționara explică că o a doua versiune a proiectului, propusă în 2023 cu o nouă denumire și un obiectiv declarat care face referire la considerente de mediu³, dar, în esență,

¹ EUP 477/09/ENVI.

² Istituto Superiore per la Protezione e la Ricerca Ambientale (Institutul pentru Protecția Mediului și Cercetare).

³ Scopul declarat al proiectului a fost modificat de la necesitate portuară „pentru protecția și conservarea

identică cu prima versiune, ar fi scutită de o evaluare a impactului asupra mediului.

În principiu, proiectele de acest tip⁴ pot intra în domeniul de aplicare al Directivei EIM⁵. Totuși, autorităților naționale competente le revine sarcina să stabilească, pe baza caracteristicilor specifice ale proiectului, a localizării acestuia și a impactului său potențial, dacă el intră sub incidența anexei I sau a anexei II la directivă și dacă ar trebui să facă obiectul unei evaluări a impactului asupra mediului. O simplă trimitere la considerente de mediu în titlul unui proiect nu este, în sine, un motiv pentru a conchide că acest proiect este scutit de o evaluare a impactului asupra mediului.

În al treilea rând, petiția menționează un proiect de conectare a insulei Burano la continent. Acest proiect implică excavarea unui canal de navigație în laguna din nordul Venetiei și construirea unui terminal de transfer intermodal pe uscat.

Acest tip de proiect⁶ poate intra în domeniul de aplicare al Directivei EIM și, și în acest caz, este de competența autorităților naționale competente să stabilească dacă el trebuie să facă obiectul unei evaluări a impactului asupra mediului.

Petiționara menționează că acest proiect poate avea repercusiuni grave asupra mai multor situri Natura 2000. În conformitate cu articolul 6 alineatul (3) din Directiva privind habitatele⁷, orice plan sau proiect care nu are o legătură directă cu un sit Natura 2000 sau nu este necesar pentru gestionarea sa, dar care ar putea afecta în mod semnificativ aria, *per se* sau în combinație cu alte planuri sau proiecte, trebuie supus unei evaluări corespunzătoare a efectelor potențiale asupra sitului, în funcție de obiectivele de conservare ale acestuia din urmă. Având în vedere concluziile evaluării efectelor potențiale asupra sitului și sub rezerva prevederilor alineatului (4), autoritățile competente pot să aprobe planul sau proiectul doar după ce au constatat că nu are efecte negative asupra integrității sitului în cauză. Prin urmare, activitățile economice, ca atare, nu sunt interzise atunci când se desfășoară în situri Natura 2000 sau au un efect asupra lor, cu condiția să fie compatibile cu obiectivele de conservare stabilite pentru aceste situri.

fundului marin al Canalului Malamocco-Marghera” în 2020, la necesitate ecologică „pentru protecția și conservarea zonelor riverane” și „pentru protecția împotriva eroziunii marine a zonelor recuperate din mare” în 2023. Lucrările planificate rămân aceleași.

⁴ În principiu, un proiect de „*consolidare a malurilor unui canal și de creare a unei zone de depozitare pentru sedimentele scoase din canal*” ar putea face obiectul anexei II punctul 2 litera (c) (extracția mineralelor prin dragare marină sau fluvială), punctul 10 litera (e) [construcția de drumuri, porturi și instalații portuare, inclusiv porturi pentru pescuit (proiecte neincluse în anexa I)], punctul 10 litera (f) [construcția căilor navigabile interne neincluse în anexa I, lucrări de canalizare și de regularizare a inundațiilor], punctul 10 litera (k) (lucrări costiere pentru combaterea eroziunii și lucrări maritime destinate modificării coastei prin construirea de baraje, diguri portuare, jetele și alte lucrări de protecție împotriva acțiunii mării, cu excepția întreținerii și a reconstruirii acestor lucrări) sau punctul 13 litera (a) [orice modificare sau extensie a proiectelor menționate la anexa I sau anexa II, deja autorizate, executate sau în curs de executare, care pot avea efecte negative semnificative asupra mediului (modificare sau extindere neinclusă în anexa I)].

⁵ Directiva 2011/92/UE privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului, JO L 26, 28.1.2012, modificată prin Directiva 2014/52/UE (JO L 124, 25.4.2014).

⁶ În principiu, un proiect de „*excavare a unui canal de navigație și construire a unui terminal de transfer intermodal pe uscat*” ar putea face obiectul anexei I punctul 8 [căi de navigație interioare și porturi pentru traficul pe căile navigabile interioare care permit trecerea navelor de peste 1 350 de tone sau porturi comerciale, cheiuri pentru încărcare și descărcare legate de uscat și porturi de larg (cu excepția cheiurilor pentru bacuri) care permit traficul ambarcațiunilor de peste 1 350 de tone], al anexei II punctul 2 litera (c) (extracția mineralelor prin dragarea marină sau fluvială), punctul 10 litera (c) [construcția de căi ferate și platforme de transbordare intermodală, precum și de terminale intermodale (proiecte neincluse în anexa I)], sau punctul 10 litera (f) (construcția căilor navigabile interne neincluse în anexa I, lucrări de canalizare și de regularizare a inundațiilor).

⁷ Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică, JO L 206, 22.7.1992.

Comisia a elaborat o serie de orientări pe această temă⁸.

În conformitate cu articolul 6 alineatul (4) din Directiva privind habitatele, în cazul unui rezultat negativ și în lipsa unor soluții alternative, un proiect poate fi autorizat numai din motive cruciale de interes public major și dacă se iau măsurile compensatorii necesare. Dacă situl găzduiește un tip de habitat natural prioritar și/sau specii prioritare (așa cum poate fi cazul aici, potrivit petiționarei), singurele considerente care pot fi invocate pentru autorizarea proiectului sunt cele legate de sănătatea umană sau siguranța publică, de consecințele benefice primordiale pentru mediu sau, în urma unui aviz din partea Comisiei, de alte motive imperative de interes public major.

În conformitate cu principiul protecției jurisdicționale efective, statele membre sunt principalele responsabile pentru punerea în aplicare corectă a dreptului UE și este de competența autorităților naționale, inclusiv a instanțelor naționale, să verifice cazurile individuale de posibilă încălcare a normelor relevante. În conformitate cu abordarea sa strategică privind măsurile de asigurare a respectării legislației⁹, Comisia se axează pe cazurile de neconformitate sistemică. Prin urmare, petiționara este invitată să sesizeze autoritățile naționale competente cu privire la această chestiune.

În fine, Comisia mulțumește petiționarei pentru informațiile pe care le-a furnizat cu privire la actualul plan de gestionare a apei și care se referă la lipsa unor măsuri de consolidare a malurilor canalului pentru partea care se află în laguna Veneției. Aceste informații vor fi luate în considerare în contextul EU Pilot (2020)9722¹⁰.

Concluzii

Petiționara este invitată să sesizeze autoritățile naționale competente cu privire la această chestiune.

⁸ http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm.

⁹ Astfel cum este prezentată în comunicarea din 19 ianuarie 2017 intitulată „Legislația UE: o mai bună aplicare pentru obținerea unor rezultate mai bune” – C/2016/8600, JO C 18, 19.1.2017, p. 10 și în comunicarea din 13 octombrie 2022: COM(2022)0518 intitulată „Asigurarea respectării dreptului Uniunii pentru o Europă care răspunde așteptărilor”.

¹⁰ EU Pilot (2020)9722 – Punerea în aplicare a Directivei-cadru 2000/60/CE privind apa– deficiențe identificate în evaluarea de către Comisie a celui de al doilea ciclu de planuri de management al bazinelor hidrografice.